

Nr 234.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsunderstöd för sillfiskeförsök vid Island; given Stockholms slott den 18 mars 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Nils Hansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Departementschefen, statsrådet Hansson anförde:

För närvarande importerar Sverige största delen av sitt behov av islandssill från Norge.

Sillfisket vid Island pågår huvudsakligen under juli och augusti. Utom av isländare bedrives sillfisket därstädes av åtskilliga främmande nationers fiskare, bland vilka de norska intaga det främsta rummet. Efter att i många år vid detta fiske hava använt stora landvadar i de isländska fjordarna gjorde fiskarna år 1900 försök att med drivgarn fånga sillen ute på öppna sjön. Dessa försök slogo väl ut. Emellertid

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 200 häft. (Nr 234.)

kom några få år därefter även snörpvaden till användning och denna visade sig snart vara mycket användbar för det isländska sillfisket ute till havs. Då snörpvaden var ett av de bohuslänska fiskarna väl känt redskap, var det naturligt, att dessa fiskare snart skulle uppträda som deltagare i det givande isländska sillfisket. År 1906 utsändes två sillfiskeexpeditioner från Bohuslän till Island. Den ena av dessa erhöll för ändamålet ett statsunderstöd av 20,000 kronor. Av dessa expeditioner fångades och hemfördes 9,246 tunnor sill, som inbragte omkring 178,000 kronor. Sedermera hava svenska fiskare regelbundet fortsatt med islandsfisket, tills avbrott inträdde på grund av världskriget.

Hittills har sillfisket vid Island bedrivits från Sverige liksom från andra länder på det sättet, att vissa fiskhandelsfirmor till Island utsänt erforderliga ångfartyg, som medfört snörpvadar och vadbåtar (mindre roddbåtar) för fångst av sillen samt tunnor och salt för sillens nedsaltning. Fiskare från Bohuslän ha anställts för fisket och deras avlöning har utgått dels som fast arvode, dels som provision. Saltningen torde tidigare i regel hava skett i land på egna eller förhyrda bryggor. På senare år hava emellertid utlänningar påförts vissa rätt besvärande tullar och därför hava de på sista tiden ofta saltat sillen ombord utan att begagna isländsk hamn.

För sillfisket vid Island användas snörpvadar av något mindre dimensioner än de, som brukas vid sillfisket utanför vår västkust. Vaden användes vid fiske på det sätt, att den lägges upp på två med långsidorna intill varandra fastgjorda mindre roddbåtar, vilka vid vadens utläggande lösgöras från varandra och ros åt var sitt håll i en cirkel, under det att vaden kastas ut i sjön. Vadens mittparti utkastas således först och därefter samtidigt de båda sidopartierna. På detta sätt omslutas sillstimmen och fångas i vaden.

Vid det bohuslänska sillfisket användas större vadar, som var och en utläggas från en större motorbåt, vilken manövreras med stark fart i en stor cirkel. Här utlägges således först vadens ena ände och därefter med stor hastighet successivt hela vaden. Denna sistnämnda metod medför givetvis en större effektivitet i fiskets bedrivande än den isländska metoden.

Bland de bohuslänska fiskarna, som anses hava hunnit längre än de flesta andra i bruket av snörpvad, har uppkommit en önskan att även vid det stora isländska sillfisket göra försök med användning av snörpvaden enligt den vid vår västkust brukliga metoden.

Vid Göteborgs och Bohus läns havsfiskeförenings årsmöte den 10 juli 1920 var frågan föremål för behandling, varvid det visade sig att

mycket stort intresse förelåg för densamma. Årsmötet beslöt hemställa hos lantbruksstyrelsen att efter verkställd utredning göra framställning om statsunderstöd till försöksexpeditioner.

Ur den skrivelse, som härom avläts till lantbruksstyrelsen, må anföras följande:

*Havsfiske-
föreningen.*

Det finnes all anledning förmoda, att sillfiske vid Island skulle kunna idkas på samma sätt som vid Bohuslän och att för detsamma skulle kunna användas samma vadar och båtar som vid det bohuslänska fisket. Visserligen torde dessa tarva vissa tillfälliga förändringar beträffande vadens storlek och lastrummet i båtarna, men dessa kunde säkerligen lätt utföras utan någon nämnvärd kostnad. Då man ej kunde räkna med att fiskarna själva skulle kunna taga hand om saltningen av sillen, som måste försiggå i land, bleve det nödvändigt överlämna denna till särskilda saltare, som måhända lämpligen även kunde handhava varans försäljning.

Med hänsyn till den bohuslänska fiskerinäringens läge, vore det av stor betydelse, om fiskarna kunde fördela sig något mera på olika fisken och ägna sig åt nya fisken, särskilt om dessa kunde tillföra landet varor, som de nuvarande fiskerna ej lämnade eller åtminstone ej i tillräcklig mängd. Ur denna synpunkt vore ett ökat deltagande i Islandsfisket på förslaget sätt att förorda. Förslaget hade även den fördelen, att nya båtar och redskap ej skulle behövas. Det medgäve tvärtom ett användande även under sommaren av snörpvadarna. Dessa dyrbara redskap, som nu användes med enstaka undantag endast under vintern, skulle på så sätt bättre förränta sig. Ehuru intresset för förslaget vore mycket stort, vore det dock en allmän mening, att fisket svårigen skulle kunna startas utan statsunderstöd. Innan framställning därom gjordes, torde det emellertid vara nödvändigt att närmare utreda, dels huru samarbetet mellan fiskarna och saltarna lämpligast skulle kunna ordnas dels under vilken form fisket borde understödjas av staten.

I skrivelse den 29 september 1920 har lantbruksstyrelsen underställt frågan Kungl. Maj:ts prövning och därvid anført i huvudsak följande:

*Lantbruks-
styrelsen.*

För sin del ville lantbruksstyrelsen instämma uti önskvärdheten av att här ifrågasätta fiskeförsök vid Island måtte komma till stånd. Särskilt ville styrelsen framhålla betydelsen därav, att fiskarna under de nuvarande tryckta förhållandena på fiskmarknaden fördelade sig på olika fisken, så att det ej uppstode alltför stora överskott av vissa fiskslag och underskott av andra. Ett fiske, som framför andra syntes i detta avseende böra komma i fråga, vore sillfisket vid Island. Det vore nämligen så, att islandssillen hade sin bästa avsättningsort i Sverige. Enligt uppgift av svenska fiskhandelsfirmor kunde med fördel inom Sverige årligen försäljas omkring 150,000 tunnor islandssill. Det vore alltså en vara, som alltid kunde beräknas få avsättning inom landet. Ur nationalekonomisk synpunkt vore det också önskvärt, att så mycket som möjligt av den islandssill, som förbrukades i Sverige, också bleve fångad av svenska fiskare.

Det syntes vara mycket sannolikt, att den utanför Bohuslän brukliga sillfiskemetoden skulle kunna användas vid Island och också giva ett bättre resultat

än den hittills använda islandsmetoden. Vidare försigginge islandsfisket under sommaren, då Bohusläns fiskare ej hade någon användning för sina snörpvadar. Det skulle uppenbarligen vara en fördel, om denna dyrbara redskap kunde nyttjas under en större del av året.

Enligt den ifrågasatta planen skulle ett antal fiskelag från Göteborgs och Bohus län i senare delen av juni med sina vanliga stora motorbåtar och snörpvadar gå till Island för att utanför isländskt territorium idka sillfiske till början av september månad. En del tunnor och salt skulle dessa båtar kunna medföra, men det bleve dock nödvändigt att för transport av nämnda varor, för saltningen ombord och hemforsling av sillen förhyra ång- eller motorfartyg.

Såsom i Göteborgs och Bohus läns havsfiskeförenings skrivelse framhålles, torde emellertid ett fiske vid Island efter denna nya metod ej kunna komma till stånd utan ekonomiskt stöd från statens sida. Om företaget i värsta fall skulle misslyckas, skulle detta medföra alltför svåra ekonomiska följder för fiskarna. Eventuellt statsunderstöd skulle dock endast lämnas på det sätt, att ett visst belopp ställdes till förfogande för ändamålet, men skulle detta återbetalas, i den mån företaget bleve lönande, efter av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

Lantbruksstyrelsen hade haft ingående överläggning med av havsfiskeföreningen angivna, för saken intresserade personer rörande dels planen för försöksfiskets utförande, dels ock kostnadsberäkningarna härför. I förstnämnda avseende hade ansetts lämpligast, om fiskarna själva kunde igångsätta en expedition för ifrågasvarande fiskeförsök. I sådant fall måste de givetvis bilda en sammanslutning eller förening, som fiskade gemensamt och anställde lämplig person till att sköta inköp av tunnor och salt, förhyrning av fartyg, försäljning av sillen m. m. För sin del ville styrelsen förordna ett sådant anordnande av företaget. Ett dylikt tillvägagångssätt skulle säkerligen giva en styrka åt företaget, då den uppkommande vinsten därigenom skulle tillfalla fiskarna och dessa sålunda sporras att göra sitt bästa.

Vidare hade nämnda personer ansett, att företaget borde startas på en gång med 10 vadlag. Med hänsyn till den ökade risken, som skulle bli en följd av att ett så stort antal vadlag deltog i expeditionen och det ökade statsunderstöd, som därvid skulle bli erforderligt, ansåge lantbruksstyrelsen det dock vara tillräckligt, om en expedition av fyra vadlag komme till stånd. Med ett så stort antal borde det kunna utrönas, om den bohuslänska fiskemetoden lämpligen kunde användas vid Island eller icke.

Emellertid skulle det kunna tänkas, att företaget vid första försöket på grund av vissa omständigheter, till exempel abnormt ogynnsam väderlek, lämnade mindre tillfredsställande resultat. För att fiskarna vid sådan händelse ej skulle avskräckas från att göra ett nytt försök, vore det synnerligen önskvärt, att understöd från statens sida kunde erhållas under två år.

Då intresset för igångsättande av fiskeexpeditionen i fråga vore mycket stort bland de bohuslänska fiskarna, och då det även på grund av fiskerinäringens nuvarande tryckta läge vore angeläget, att en sådan expedition komme till stånd snarast möjligt, vore det synnerligen önskvärt, att detta försöksfiske sattes i gång redan år 1921.

Efter överläggning med ovannämnda personer hade lantbruksstyrelsen gjort

nedanstående approximativa kostnadsberäkning för en expedition med fyra vadlag, vardera på elva man. Tiden för expeditionen jämte utrustningen samt ut- och hemresan beräknades till två och en halv månader.

Kostnadsberäkning.

Ersättning åt 4 vadlag à 11 man à 900 kronor	kronor	39,600
Utrustning med proviant 4 kronor per man och dag	»	13,200
Ersättning för fyra motorbåtar	»	12,000
Iordningställande och ersättning för 4 snörpvadar	»	20,000
30 fat brännolja per båt à 150 kg. à 60 öre per kg.	»	10,800
300 kg. smörjolja pr båt à 1.20 kronor per kg.	»	1,440
6,000 tomtunnor à 7 kronor	»	42,000
2,000 hektoliter salt à 7 kronor	»	14,000
Förhyrning av behöfligt transporttonnage	»	50,000
Kol här till à 190 kronor per ton med förbrukning av i genom- snitt 3 ton per dygn	»	34,200
Klareringar	»	1,500
Saltnings-, lastnings- och lossningskostnader à 7 kronor per tunna	»	42,000
Arvode till 2 personer att förestå saltningen	»	6,000
Assuransavgifter	»	5,000
Arvode åt den ekonomiske ledaren	»	5,000

Summa kronor 296,740.

Arvudet åt den ekonomiske ledaren vore givetvis svårt att nu närmare bestämma, då det delvis lämpligen syntes böra utgå i form av provision.

Under en sådan expedition hade beräknats, att varje vadlag skulle fånga endast 1,500 tunnor eller tillsammans 6,000 tunnor. Efter ett pris av 50 kronor för tunnan gjorde detta 300,000 kronor. Men uppenbart vore, att 1,500 tunnor per båt vore lågt räknat. Utan svårighet borde av varje vadlag kunna fiskas avsevärt mera, varigenom det ekonomiska utbytet bleve bättre. Vidare torde ett pris av 50 kronor per tunna vara lågt beräknat. För närvarande vore priset på islandssill 60 kronor.

Av de ovan beräknade utgifterna skulle följande belopp vara erforderliga vid expeditionens startande, nämligen:

Ersättning åt 4 vadlag	kronor	15,000
Utrustning med proviant	»	13,200
Iordningställande av båtarna	»	4,000
» » snörpvadarna	»	10,000
Oljor	»	12,000
Tunnor	»	21,000
Förhyrning av tonnage	»	25,000
Kol	»	17,000
Klareringar	»	700
Saltnings- m. fl. kostnader	»	42,000

Summa kronor 159,900.

Detta skulle vara det belopp, som, avrundat till 160,000 kronor, från statens sida skulle ställas till förfogande för att få företaget till stånd. Som redan nämnts skulle beloppet givetvis återbetalas i den mån med företaget förenade inkomster överstege utgifterna. Likaså skulle detta belopp på förut anført skäl böra anvisas under två år.

Kontrollen över företagens planläggning och utförande syntes lämpligen kunna överlämnas åt lantbruksstyrelsen.

I anslutning till vad sålunda anförts och med särskilt betonande av de stora utvecklingsmöjligheter för det bohuslänska fisket, som ett sillfiske vid Island, bedrivet efter den bohuslänska metoden, syntes erbjuda har lantbruksstyrelsen i sin nämnda skrivelse hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att, till utsändande av en sillfiskeexpedition till Island i huvudsaklig överensstämmelse med den av lantbruksstyrelsen ovan angivna plan under vartdera av åren 1921 och 1922, anvisa såsom särskilda förslagsanslag, högst, på tilläggsstat för år 1921 160,000 kronor och på extra stat för år 1922 likaledes 160,000 kronor.

Statskontoret.

Statskontoret har i ärendet avgivit utlåtande den 15 oktober 1920 och därvid anført:

»I den mån det ifrågavarande företaget verkligen äger ekonomiskt berättigande, lär det enligt statskontorets förmenande icke saknas enskilda personer, som kunna ikläda sig risken för företagets igångsättande. Att skjuta över denna på staten kan statskontoret ej förorda, helst som det kan befaras att i dylikt fall företaget icke blir administrerat med samma omtanke och ekonomiska försiktighet som om affärsrisken bäres av enskilda företagare. Statskontoret vill härvid framhålla, hurusom erfarenheten har givit vid handen, att i intet av de många fall, då statsunderstöd hittills lämnats för bedrivande av försöksfisker av liknande art, vinsten blivit sådan, att staten ens till någon del återfått de utgivna understöden.

Om Eders Kungl. Maj:t emellertid detta oaktat skulle anse ifrågavarande företag böra med statsmedel understödjas, anser sig dock statskontoret böra motsätta sig att nu, såsom i vissa föregående fall ägt rum, handels- och sjöfartsfonden anlitas. Beloppet synes vara alltför stort för att belasta nämnda fond; och då här är fråga om kostnader ej blott för förflyttning av redskap och manskap samt den väntade fångstens transport utan för företagets drift i dess helhet, synes ändamålet ligga något vid sidan av det med fonden egentligen avsedda. Skall bidrag i allt fall beviljas, torde fördenskull anslag böra av riksdagen äskas i form av låneunderstöd mot återbetalningsskyldighet i den mån Eders Kungl. Maj:t föreskriver, men vill statskontoret, då anslag å tilläggsstat endast bör i fall av trängande behov anlitas, framhålla, att anslag tidigast bör beviljas å riksstaten för år 1922.

På de skäl statskontoret ovan anført, hemställer emellertid statskontoret, att nu förevarande framställning icke måtte till någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.»

Därefter har länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län avgivit utlåtande den 3 november 1920 och däri anført:

»De skäl, som tala för bifall till framställningen, äro enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshavandes uppfattning synnerligen starka.

En särskilt framträdande synpunkt är härvid den nationalekonomiska. Den sill, som fångas utmed rikets västkust, är icke synnerligen fet; den lämnar därför saltad en vara, som ej tillfredsställer de svenska anspråken. Följden härav har blivit, att den bohusländska sillen exporteras i mycket stor utsträckning, huvudsakligen i färskt men även i saltat skick. I stället försiggår en betydande import av salt sill av högre kvalitet. Under tioårsperioden 1909—1918 uppgick sålunda den årliga importen av salt sill i medeltal till 38,739,183 kilogram med ett värde av i medeltal 12,895,514 kronor. År 1918 steg denna import till 55,098,745 kilogram med ett värde av 32,326,454 kronor. Största delen har införts från Norge och Island. Under tioårsperioden utgjorde nämligen importen från Norge 71.4 procent och från Island 18 procent av hela den under perioden införda kvantiteten. År 1918 uppgick importen från dessa land till icke mindre än 99.7 procent av totalkvantiteten. Den från Island importerade sillen är så kallad islandssill, fångad utanför Islands kuster, således samma slag av sill som det nu ifrågasatta fisket skulle avse. Den sill, som importeras från Norge, utgöres dels av islandssill, som fiskats av norrmän, och dels av norsk sill. Då islandssillen i allmänhet med avseende å kvaliteten överträffar den norska sillen, kan import av den senare varan väl ersättas av den förra. Den försöksexpedition, för vilken statsbidrag nu begäres, har av ekonomiska skäl inskränkts att omfatta endast 4 vadlag. Även med en expedition av denna jämförelsevis ringa omfattning skulle dock säkerligen god erfarenhet kunna vinnas för ordnande av ett vida större fiske. Den bohuslänska fiskeflottan omfattar för närvarande över 200 vadlag, räknande över 3,300 fiskare. Skulle försöket med islandsfiske med bohuslänska vadbåtar slå väl ut, torde med all sannolikhet en stor del av våra vadsillfiskare komma att upptaga detta fiske, och måhända vore ej den tid avlägsen, då svenska fiskare med svenska redskap kunde fylla det betydande behov av salt sill, som nu måste tillgodoses genom import från utlandet. Den jämförelsevis ringa statsutgift, om vilken nu är fråga, synes redan ur denna synpunkt vara väl försvarad.

Det är emellertid ej blott nationalekonomiska skäl, som göra ett försök med svenskt sillfiske vid Island i hög grad önskvärt. Även hänsyn till den bohuslänska fiskarbefolkningen tala härför. Vid Islandsfisket skulle användas samma redskap som vid det bohuslänska vintersillfisket, d. v. s. snörpvadar. Dessa ligga numera efter sillfiskets slut, i allmänhet de sista dagarna i mars, obegagnade ända till sillfiskesäsongens början i september. Visserligen skulle vadarna, enligt vad uppgivits, tarva vissa ändringar beträffande djuplek och belastning för att lämpa sig för sillfiske vid Island, men dessa lära ej vara av den beskaffenhet att vadarnas användbarhet för vårt vintersillfiske därav påverkas. För Islandsfisket skulle ej heller några nya båtar behövas. De stora motorbåtar, som nu brukas vid det bohuslänska fisket, anses nämligen fullt tillräckliga för själva fisket även vid Island. Vissa mindre, tillfälliga förändringar i lastrummet lära dock behöva vidtagas. Sillen lär nämligen, enligt vad Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande inhämtat, icke såsom vid det bohuslänska vintersillfisket kunna ösas ned i lastrummet; sillens fetthalt och den värme, som råder vid tiden för islandsfisket, juli—september, göra att sillen då ej tål vid hårdare packning.

Nu är det klart, att ju större del av året ett redskap kan användas desto

större utsikt finnes att kunna betala ränta och amortering på det däri nedlagda kapitalet. Enligt senaste statistik uppgår värdet av de vid vadsillfisket inom länet använda båtar till över 2,845,000 kronor och redskapens värde till nära 2,610,000 kronor. Det är sålunda av stor betydelse, att dessa värden utnyttjas så, att de ge en största möjliga avkastning.

Såsom Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande vid särskilda tillfällen haft anledning framhålla, har den bohuslänska fiskarbefolkningen sedan en tid tillbaka att kämpa med stora svårigheter. Det bohuslänska fiskets nuvarande tryckta läge torde klart belysas av bifogade, av fiskeriintendenten Nils Rosén på uppdrag av styrelsen för länets havsfiskeförening författade broschyr. (»Det bohuslänska fiskets nuvarande läge«). Enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshavandes mening är det ett viktigt statsintresse att tillse, huruvida icke utvägar kunna utfinnas för att förbättra det brydsamma tillståndet. Ett medel därtill skulle utan tvivel vara igångsättande av ett mera omfattande Islandsfiske. Stora utsikter förefinnas, att detta skall bli lönande. Fiskarna skulle dessutom komma att fördela sig på flera slag av fisken, varigenom konkurrensen inom de nuvarande fiskena skulle minskas. Såsom framgår av broschyren, har efterfrågan på färsk fisk inom landet sedan en tid varit så ringa, att fiskprisen redan vid en jämförelsevis obetydlig ökning i tillförseln sjunka så lågt, att fisket ej blir ekonomiskt lönande. Komme en del fiskare att delta i Islandsfisket, skulle, samtidigt med att dessa bereddes förtjänst, avsättningen av fångsterna för de övriga underlättas.

Sillfisket vid Island har visserligen sedan en del år tillbaka idkats även från Sverige, men, på sätt framgår av lantbruksstyrelsens utredning, hava dessa fiskeexpeditioner utrustats av fiskhandelsfirmor och yrkesfiskare anställt i deras tjänst för fisket, som bedrivits efter norsk metod och icke med bohuslänska snörpvadar. Nu är avsikten, att fiskarna själva skulle svara för fisket och, såsom nämnts, därvid använda samma båtar och redskap som vid vintersillfisket i Skagerak.

All anledning förefinnes antaga, att ett fiskeförsök efter dessa riktlinjer skall slå väl ut. Våra bohuslänska fiskare äro mästare i snörpvadsfiske, och enligt samstämmiga uppgifter från praktiska fiskare bör denna metod kunna väl anpassas för Islandsfisket.

Nu har statskontoret i sitt utlåtande i ärendet uttalat, att, i den mån det ifrågavarande företaget verkligen ägde ekonomiskt berättigande, det icke torde saknas enskilda personer, som kunde ikläda sig risken för företagets igångsättande. Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande anser sig i anledning härav böra påpeka, att det i och för sig är önskvärt, att fiskarna själva omhändertaga fisket, att fiskarna under nuvarande tryckta tider icke torde kunna uppbringa någon avsevärd del av det erforderliga förlagskapitalet för företagets igångsättande och att de ej heller lära våga ikläda sig den risk, som, om än utsikterna för att lyckas kunna sägas vara goda, dock alltid är förbunden med ett dylikt nytt företag. Såsom nämnts skulle fisket vid Island innebära en del nyheter; det torde bli nödvändigt att genom experiment utröna, huru snörpvadarna bäst skola avpassas för detta fiske och huru lastrummen skola inredas för sillens emottagande. Även administrationen av fisket behöfver prövas.

Statskontoret förmenar också, att, om risken skjutes över på staten, det kan befaras, att företaget icke blir administrerat med samma omtanke och ekonomiska försiktighet som om affärsrisken bures av enskilda företagare. Härvid är att erinra,

att, såsom man tänkt sig försöksfisket, alla deltagarna, såväl fiskarna som den ekonomiska ledaren, skulle skörda vinst allt efter företagets mer eller mindre lyckliga utfall. Det kommer därför att ligga i allas intresse att driva företaget så ekonomiskt som möjligt. Det är för övrigt att märka, att den begärda statsgarantien skulle giva deltagarna endast en helt obetydlig inkomst, som ingalunda kan anses lämna ersättning för den tid och det arbete, som nedlägges på fisket, om det misslyckas. Deltagarna stå sålunda även med statsgarantien en viss risk.

På nu anförda skäl vill Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande livligt förorda bifall till framställningen.

Därest handels- och sjöfartsfonden icke skulle kunna tagas i anspråk för nu ifrågakarande ändamål och budgeten icke anses böra belastas med anslag härför, tillåter sig Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande ifrågasätta, huruvida icke nödiga belopp skulle kunna anvisas från statens krigsförsäkringskommissions överskottsmedel »

Kommerskollegium har i utlåtande den 12 november 1920, jämte det kollegium på det livligaste avstyrkt, att ett eventuellt statsunderstöd skulle utgå ur handels- och sjöfartsfonden, tillika framhållit, att det syntes kollegium uppenbart, att förevarande sillfiskeexpedition till Island kunde innebära ett uppslag till vår fiskerinäringens höjande och att den därför borde vara föremål för statens intresse, men att det icke tillkomme kollegium att bedöma, huruvida detta intresse borde föranleda till det ansefliga statsunderstöd, varom vore fråga.

Kommers-
kollegium

Med anledning av att länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län ifrågasatt att för ändamålet anlita statens krigsförsäkringskommissions vinstöverskott har utlåtande från kommissionen infordrats. I detta, avgivet den 9 mars 1921, har kommissionen, som ansett sig sakna anledning att ingå på frågan om behovet av anslagets beviljande, anmält, att om Kungl. Maj:t skulle finna, att anslaget borde beviljas samt att medel härtill skulle tagas av kommissionens överskott, kommissionen förfogade över tillgängliga medel för utbetalande av det nu ifrågakarande beloppet, även om hänsyn toges till att ett belopp av 20,000,000 kronor redan förslagsvis blivit av Kungl. Maj:t disponerat.

Krigsförsäkringskommissionen.

Slutligen hava fiskerinäringssakkunniga avgivit utlåtande i ärendet den 12 mars 1921. De sakkunniga hava tillstyrkt anslags beviljande för nu ifrågakarande ändamål och till stöd härför anført i huvudsak samma skäl som av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län framhållits. Emellertid hava de sakkunniga ansett, att av lantbruksstyrelsen beräknade erforderliga medel, 159,900 kronor, för expeditionens startande kunde, med hänsyn till under senare tid inträffade prisfall, något redu-

Fiskerinäringssakkunniga.

ceras. Med avseende å kostnadsberäkningen anföras de sakkunniga följande:

»Lantbruksstyrelsen har sålunda upptagit kol till 190 kronor för ton och brännolja till 60 öre för kilogram, under det att ifrågavarande varor för närvarande endast torde betinga kol 55 kronor för ton och brännolja 37 öre för kilogram. Det av styrelsen angivna priset å smörjolja torde även böra sänkas. I öfrigt synas följande av styrelsen upptagna utgiftsposter kunna reduceras, nämligen utrustning med proviant från 13,200 till 10,000 kronor, iordningsställande av snörpvadarna från 10,000 till 8,000 kronor, förhyrning av tonnage från 25,000 till 20,000 kronor samt saltnings- m. fl. kostnader från 42,000 till 36,000 kronor. Med nuvarande priser skulle alltså vid expeditionens startande följande belopp vara erforderliga nämligen för

ersättning åt 4 vadlag	kronor	15,000
utrustning med proviant	»	10,000
iordningsställande av båtarna	»	4,000
» » snörpvadarna	»	8,000
oljor	»	6,000
tunnor	»	21,000
förhyrning av tonnage	»	20,000
kol	»	5,000
klareringar	»	700
saltning- m. fl. kostnader	»	36,000

Summa kronor 125,700.»

Departement-
schefen.

De skäl, som av myndigheter och sakkunniga anförts för beviljande av statsunderstöd för de ifrågasatta fiskeförsöken vid Island, synas mig övertygande.

Siffrorna, som åberopats rörande värdet av importerad islandssill, visa, att ett minskande av denna import är högst önskvärd ur statsfinansiell synpunkt.

Förmånen av ett utnyttjande under längre tid av året av fiskredskapen är uppenbar liksom fördelarna av att den stora fiskarbefolkningen på västkusten gives ytterligare tillfälle att fördela sig å olika fiskeplatser.

De i ärendet avgivna utlåtanden ådagalägga den bohuslänska fiskarbefolkningens för närvarande tryckta belägenhet. Den väsentligaste orsaken härtill är svårigheten att vinna avsättning för den svenska fångsten, särskilt sillen. Framställningar hava också gjorts om åtgärder från statens sida till underlättande av export av fisk. Det torde emellertid allenast i ringa utsträckning bliva möjligt att i sådant avseende från statens sida bringa någon hjälp. Även om det nu ifrågasatta statsunderstödet icke kan, åtminstone direkt, ens i någon mån ersätta den begärda hjälpen för åstadkommande av avsättning för fiskfångsten, bidrager det dock till att förbättra fiskarbefolkningens ställning. Om åt-

gärder ej härutinnan snarast vidtagas, är det fara värt, att den stam av yrkesskickliga fiskare vi äga, till skada för landet minskas. Tecken, som tyda härpå, saknas icke, och jag vill frambålla, att när ett yrke överges, därför att det är mindre lönande än andra, det alltid äro de mest företagsamma och driftigaste, som först sluta.

Jag anser mig alltså böra tillstyrka statsunderstöd till den föreslagna fiskeexpeditionen.

Ifråga om understödets belopp får jag hänvisa till lantbruksstyrelsens och fiskerinäringssakkunnigas sammanställningar av dels kostnaderna för en expedition om fyra vadlag, vartill jag anser expeditionen böra begränsas, och dels belopp, erforderliga vid expeditionens start.

Anslag för statsunderstödet synes mig böra beräknas så, att fiskarna, som företaga expeditionen, känna en säker garanti för att expeditionen även under ogynnsamma förhållanden kan äga rum utan ekonomisk förlust från deras sida.

Utgifterna för en expedition efter lantbruksstyrelsens plan torde med utgående från de av fiskerinäringssakkunniga angivna värden belöpa sig till i runt tal 175,000 kronor.

Det kan svårligen tänkas, att resultatet av expeditionen blir sämre än 500 tunnor för vadlag eller tillhopa 2,000 tunnor. Islandssillen kan nu beräknas till ett värde av 35 å 40 kronor för tunna. Man lär således kunna räkna med ett minsta försäljningsvärde å fångsten av 75,000 kronor. Det återstår alltså för staten att garantera 100,000 kronor.

Detta anslagsbelopp, som jag alltså finner erforderligt för beredande av statsunderstöd, understiger med 25,000 kronor det som fiskerinäringssakkunniga med insättande av delvis nya värden i lantbruksstyrelsens beräkning ansett vara erforderligt vid expeditionens start. Det bör emellertid vara möjligt att, med hänsyn till statsunderstödet, i större utsträckning, än lantbruksstyrelsen antagit, erhålla kredit för expeditionen.

Formen för statsunderstödet blir beroende av hur expeditionen kan ordnas. En given förutsättning är dock, att återbetalning av understödet skall äga rum, därest och i den mån företaget blir lönande. Det torde få överlämnas åt Kungl. Maj:t att i dessa avseenden meddela erforderliga bestämmelser.

Av vad jag förut anfört framgår önskvärdheten av att anslag för statsunderstöd blir tillgängligt redan i år. Understöd har emellertid begärts även för 1922. Skälen för att nu bevilja understöd för mer än ett år finner jag dock icke bärande. Skulle det visa sig, att en expedition i år misslyckas av sådana orsaker, att ett upprepande anses önsk-

värt, lär det icke vara uteslutet att till ett kommande år ånyo erhålla statsunderstöd.

Då propositionen om anslag å tilläggsstat i år avläts, var jag av den uppfattning, att medel till ifrågavarande statsunderstöd lämpligen skulle kunna erhållas ur krigsförsäkringskommissionens vinst. Framställningen remitterades därför till kommissionen för att prövas i sammanhang med åtskilliga andra framställningar, avseende statsbidrag från dessa vinstmedel. Nu har det emellertid visat sig, att kommissionens räkenskaper ännu icke äro slutförda, vadan med framställning till riksdagen om vinstens disponerande torde tillsvidare få anstå. Vid sådant förhållande och då det icke kan vara lämpligt att särskilt för sig för ifrågavarande ändamål föreslå ett anlitande av krigsförsäkringskommissionens vinst, ser jag mig nödsakad att, ehuru något belopp icke blivit för ändamålet beräknat å tilläggsstaten, föreslå en framställning till riksdagen om uppförande därå av erforderligt anslag.

Åtskilliga å tilläggsstaten förslagsvis beräknade anslag hava i numera beslutade propositioner minskats med belopp, som tillhopa överstiga det nu ifrågasatta anslagsbeloppet. Vid sådant förhållande torde hinder ur budgetssynpunkt ej möta för uppförande av detsamma å tilläggsstaten.

Anslaget bör givas reservationsanslags natur, för att, därest expeditionen ej kan komma till stånd i år, kunna stå till förfogande följande år.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för beredande av statsunderstöd för sillfiskeförsök vid Island å *tilläggsstat* för år 1921 uppföra ett reservationsanslag av ..... kronor 100,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

M. De Geer.